

З нашої точки зору, подальший розвиток теорії регіонального розвитку повинен орієнтуватися на забезпечення наукових основ переходу регіонів різного типу та рівня розвитку на постіндустріальні види виробництва. При цьому мають бути насамперед вирішені проблеми трансформації традиційних виробництв, що розміщені переважно у малих та відсталих регіонах, до сучасних підприємств постіндустріального типу. Саме в цих регіонах можлива поява найбільш сприятливих умов для розвитку сучасних видів виробництв. Особлива увага при цьому повинна бути приділена формуванню бізнес-клімату для створення і розвитку малих і середніх підприємств.

У загально-регіональному аспекті потребують розробки методи оцінки значення розміру регіону на здійснення змін у промислових структурах, підвищенні якості вмінь людського капіталу. Як свідчить досвід 288 регіонів Швеції, з цією метою можуть бути успішно використані моделі зростання купівельної спроможності та зайнятості методом найменших квадратів (ОНК).

Аналіз наукових публікацій свідчить про необхідність подальшого розвитку теорії просторової економіки в напрямках пошуку форм і методів розвитку невеликих регіонів на основі постіндустріальних локальних факторів, пов'язаних з урбанізацією економіки [4]. З цих позицій можна очікувати вирішення теоретичних проблем просторового розвитку за межами густонаселених міських районів.

З огляду на завдання проведення регіонального розвитку в Україні насамперед потребують теоретичного осмислення напрямки реформування, що забезпечують розробку антикризового механізму. Він має включати впровадження в політичну та економічну системи країни універсальних цінностей, які вироблені після Другої світової війни і у своїй основі почерпнуті з європейської культури. Головні з них – верховенство права, економічна і політична конкуренція. При цьому, реформа регіонального розвитку торує, по суті, найкоротший шлях виходу з кризи, зміцнення економічної бази та підвищення конкурентоспроможності регіонів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Glaesar E. L. *Growth in cities* / [Glaesar E. L., Kallal H. D., Scheinkman J. A., Shleifer A]. – “*Journal of Political Economy*”, 1992. – № 100. – P. 1126–1152.
2. Glaesar E. L. *Cities, information and economic growth* / Glaesar E. L. // *Cityscape*. – 1994. – № 1. – P. 9–14.
3. *Strategies for Creative Spaces: Lessons Learned [Electronic source]* / Evans G., Ford J., Gertler M.S., Tesolin L., Weinstock S. // London Development Agency. – 2006. Mean of access: <http://www.citiesinstitute.org/projects/creative-spaces-strategies-for-creative-cities.cfm>.
4. *Nordic city regions in the creative class debate – putting the creative class thesis to a test* / [Andersen K. V., Hansen H. K., Isaksen A., Raunio M.] – “*Industry and Innovation*”. 2010. – № 17 – P. 215–240.

ІГОР ЛІЩИНСЬКИЙ

МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ РОЗВИНУТИХ КРАЇН

Впродовж останніх десятиліть на світовому ринку цінних паперів відбулися значні структурні зрушення, які значною мірою трансформували специфіку та умови його функціонування. При цьому визначено нові напрями, за якими буде розвиватися світовий ринок цінних паперів. До основних тенденцій, що визначають особливості функціонування ринку цінних паперів, слід віднести: інтернаціоналізацію, глобалізацію та регіоналізацію ринку; підвищення рівня організованості та посилення державного контролю; комп'ютеризацію ринку цінних паперів; нові інструменти торгівлі; посилення заходів безпеки функціонування ринку.

Інтернаціоналізація та глобалізація на ринку цінних паперів приводить до того, що національний капітал виходить за межі географічних кордонів держав, формуючи світовий ринок цінних паперів, відносно якого національні ринки стають вторинними. Це дає змогу інвестору з будь-якої держави інвестувати вільні кошти в цінні папери випущені суб'єктами інших держав. Національні ринки стають складовими глобального ринку цінних паперів.

Поряд з цим важливим елементом ефективного функціонування ринку цінних паперів є його державне регулювання, метою якого є створення сприятливих умов функціонування ринку цінних паперів, забезпечення нормального ціноутворення на основі вільного формування попиту і пропозиції фінансових інструментів; захист учасників ринку від несумлінних дій, шахрайства, злочинів з боку окремих осіб.

Провідні країни світу з досить розвиненими ринками цінних паперів ефективно використовують останні для досягнення низки суспільних та економічних цілей, таких як підвищення темпів зростання економічного розвитку, зниження рівня безробіття, перерозподілу грошових ресурсів між галузями, стимулювання припливу інвестицій в економіку. Однак, не зважаючи на розвиненість ринку цінних паперів, держава все ж таки залишає за собою регулятивні функції. Таке державне регулювання даного ринку може бути або рестрикційним (використання методів упорядкування процесів укладення угод на основі обов'язкових правил і вимог), або стимулюючим (використання методів активації певних процесів на ринку).

У світовій практиці виділяють різні моделі регулювання ринку цінних паперів в залежності від суб'єкта регулювання, ступеня жорсткості регулювання, моделі ринку цінних паперів. Систематизацію моделей регулювання ринку цінних паперів за організацією та характером регулювання подано на рис.1.

Таким чином, у провідних країнах світу успішно функціонують два типи моделей регулювання ринку цінних паперів:

- моделі із сформованою системою регулювання ринку цінних паперів державними органами;
- моделі, що базуються на передачі максимальних повноважень саморегулюючим організаціям.

Американська національна система регулювання ринку цінних паперів, яка базується на рестрикційному підході до державного регулювання, є найбільш розвинутою у світі. В основу цієї системи покладено жорстке регулювання, нагляд і контроль за поведінкою учасників операцій з цінними паперами з боку держави та зроблено акцент на самоорганізацію ринку.

Система регулювання ринку цінних паперів США є трирівневою та складається з таких елементів:

1. Законодавча влада – Конгрес (контроль за обігом цінних паперів здійснюють Комітет по нагляду за банками Сенату та Комісія з торгівлі Палати Представників).
2. Державні виконавчі органи (Комісія з цінних паперів і фондових бірж, Комісія по товарних ф'ючерсах).
3. Саморегулюючі організації (Національна асоціація фондових бірж, біржі, Законодавча рада з муніципальних цінних паперів, клірингові агентства, Корпорація захисту інвесторів).

Саме з діючою моделлю державного регулювання США пов'язують успіх сучасного функціонування найбільшого та найактивнішого у світі національного ринку цінних паперів, який забезпечує фінансування інвестицій потужної економіки.

Щодо європейської моделі, то для неї характерні ряд особливостей, набутих в процесі еволюції ринку цінних паперів, зокрема банкам дозволяється поєднувати звичайні банківські операції з операціями на фондовому ринку, а саме здійснювати кастодіальну діяльність. При реалізації даної моделі спостерігається низький рівень централізації нагляду і контролю, наглядові функції виконує і держава, і суб'єкти федерації, однак таке регулювання є не жорстким, а участь держави є мінімальною. Європейська специфіка полягає також у тому,

що в усіх країнах Європи становлення державного регулювання ринку цінних паперів відбувалося повільно, поступово, еволюційним шляхом, залежно від практичних потреб різних суспільних груп.

Рис. 1. Світові моделі регулювання ринку цінних паперів

Типовим прикладом європейської моделі є система організації та регулювання ринку цінних паперів Німеччини, яка має 4 рівні:

1. Федеральні органи.
2. Органи біржового нагляду федеральних земель.
3. Комітети з контролю на фондових біржах.
4. Управління внутрішнього контролю комерційних банків та інших учасників ринку.

Регулювання ринку цінних паперів у Німеччині є децентралізованим і здійснюється спеціальними земельними органами. Загалом нормативна база регулювання фондового ринку Німеччини ґрунтується на трьох основних законах: Закон про біржі, Закон про кредитні операції, Закон про торгівлю цінними паперами.

Характеризуючи загалом організацію регулювання ринку цінних паперів зарубіжних країн, необхідно відмітити, що серед більш ніж 30 країн з розвинутими ринками цінних паперів, більше 50% країн мають самостійні відомства з цінних паперів (модель США), приблизно в 15% країн за фондовий ринок відповідає Міністерство фінансів, ще в 15% країн – змішане управління.

Необхідність інтеграції України до світової спільноти зумовлюють об'єктивну потребу всебічного вивчення досвіду становлення, розвитку, регулювання ринку цінних паперів в провідних країнах світу та його трансформації із врахуванням національних особливостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мезенцева О. О. Міжнародні моделі державного регулювання ринку цінних паперів / О. О. Мезенцева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/ONG/Economics/15_mezenceva%20o.o..doc.htm.
2. Ліщинський І. О. Основні індикатори розвитку інноваційної діяльності в Східній Німеччині / Ліщинський І. О., Уніат А. В. // Ефективна економіка. – 2012. – № 8.
3. Іванова К. В. Регулювання фондового ринку на прикладі країн із розвинутою економікою / К. В. Іванова // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 11. – С. 36–40.

СЕРГІЙ МАКСИМЮК
Науковий керівник:
к.е.н. Ліщинський І. О.

ТЕНДЕНЦІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ БОЛГАРІЇ

Регіональна економіка безпосередньо пов'язана з регіональним розвитком, під яким у сучасній термінології розуміється "такий режим функціонування регіональної системи, який орієнтований на позитивну динаміку параметрів рівня і якості життя населення, забезпечену стійким, збалансованим відтворенням соціального, господарського, ресурсного й екологічного потенціалу території".[1]

Сучасний регіоналізм обумовлений зростанням ролі функцій місця і соціального часу. Вироблення геостратегії або технології реалізації пріоритетів регіонального розвитку в багатовимірному комунікаційному просторі особливо актуальна в умовах лібералізації міжнародних економічних відносин (спільне підприємництво, зовнішньоекономічні зв'язки, вільні економічні зони, прикордонна співпраця, та ін.)

Згідно з вимогами європейської практики в Болгарії відособлені 6 регіонів, а їх остаточні межі та центри визначені останньою зміною у "Законі про регіональний розвиток" в березні 2008 року.[2]

Північно-Західний регіон нині є найменш розвиненим регіоном NUTS 2 в країні. Розміщено в групових регіонах в Європі з сильною залежністю загрози демографічного спаду (останнє місце в ЄС), глобалізація, зміна клімату та енергетичної залежності. Через низький старт, незважаючи на очікуване абсолютне зростання, прогнози показників розвитку залишаються нижче середнього. За прогнозами до 2020 забезпечує рівень зайнятості населення 20-64 років на рівні 72%, до 76% в середньому по країні, а інвестицій в наукові розробки та дослідження досягало 0,5% ВВП, до 1,5% для країни. Зменшення кількості людей, що живуть за межею бідності буде 11%, до 16% в середньому.

Північно-Центральний регіон є наступною після ПнЗ регіону за основними показниками соціально-економічного розвитку. Як ПнЗ регіон, середньостроковий прогноз до 2020 року для регіонів Європи ставить його серед найбільш вразливих на виклики глобалізації, демографічних, кліматичних та екологічних змін.

Цільові значення показників, пов'язаних з пріоритетами стратегії "Європа 2020" в кінці періоду, за прогнозами, близькими до ПнЗ регіону. Рівень зайнятості населення працездатного віку за прогнозами, досягне 72% до 76% для країни, зниження ранніх випускників шкіл скоротиться до 12%, в 11% на території країни, збільшення частки випускників повинно досягти 34%, в 36% на території країни. Аналогічні за характером і тематиці будуть пріоритети для регіону. Вони будуть пов'язані з Дунайською стратегії, беручи до уваги потенціал для розвитку і забезпечення пріоритетних державних інтервенцій.

Північно-Східний регіон має хороший потенціал для подальшого соціально-економічного розвитку. Характерно, що на його частку припадає найбільша питома вага в досягненні Стратегії Європа 2020 з точки зору використання відновлюваних джерел енергії в кінцевому споживанні енергії (18%) і зниження енергоємності ВВП на 54%, в середньому